

A KALANDOK IDEJE

Hugh Shearman

Megjelent a THE THEOSOPHIST 1960. januári számában

Többen rájöttek már arra, hogy az ember életciklusa születésétől haláláig az emberi fejlődés nagyobb ciklusát ábrázolja a maga fázisaiban.

Korai része az emberiség múltbeli fejlődésének ismétlése. Magzat korunkban átmegyünk a kezdetleges növényi és halszerű formákon. Sőt kezdeti állapotunk csaknem ásványi. Mikor a világba születünk, kis állatok vagyunk. Csecsemő-tudatunk szétszórt, iránytalan. Lassan központosul, és osztályok keletkeznek benne, és kis kezdetleges emberi lényekké individualizálódunk – kezdetlegességünk nem rossz értelmű, hanem ártatlanságot és bizonyos természetes bájjt jelent. Gyorsan átfutunk a kezdetleges társadalmi fejlődés különféle fokain, s aztán utolérjük a fejlődésnek azt az általános szintjét, amelyben családunk és ama közösség osztozik, amelyikbe születtünk. Rendszerint ezen a színvonalon stabilizálódunk a legtöbb tekintetben, és további növekedésünk lelassul.

A régiek azonban úgy gondolták, hogy míg az élet korai része talán az emberiség elmúlt fejlődésének megismétlése lehet, az élet kései része legalábbis hozzávetőleges főpróbája az emberiség jövőbeli fejlődésének és potenciálisan – ha nem is valóságosan – magában foglalja azt a bölcsességet és pompát, amivé az emberiségnek dicső jövője idején majd lennie kell.

Ha megvizsgáljuk a társadalom történetének egy olyan régi dokumentumát, mint pl. a Manu törvényei, azt látjuk, hogy az öregeket nagy tisztelettel kezeli, mert számukra hozzáférhető ez a nagyobb bölcsesség-potenciál. Nem tartják az, hogy az öregek okvetlenül aktív kifejezést is adnak a bölcsességnek. Sőt föltételezik, hogy a nagy többség többé-kevésbé serdülő állapotban ragad meg, és nem lehet tőle várni, hogy onnan sokat haladjon előre. A jobb típusok, a kisebbség azonban mégis felnő egy kissé, és olyan képet vázolhat elénk a jövőről, ami kevésbé lapos, mint amit a többség mutat.

Az ifjúság olyasmit hoz a világba, ami friss és elragadó, amit át lehet élni és csodálni; a furcsa azonban az, hogy az ifjúság eredeti ugyan, de nem teremtő. A tapasztalás ciklusának kezdetén az új élet még külsőségektől függ. Táplálásra van szüksége és a megbízható emberi viszonylatok rendszerére. Ha mindezt nem találja meg családjában, csatlakozik egy bandához. Nemcsak a testben fiatalok keresnek azonban valami támogató szerkezetet. Az emberi nem nagy többsége még a fejlődésnek azon a korai fokán van, amikor – a teste korától függetlenül – szüksége van a viszonylatok és a magatartás megbízható külső formáira.

Az ifjúságnak javára írják, hogy lázadó. Lázadása gyakran nem valami mély. Az ember, mikor ideiglenesen föllázad, számos dologban igen kellemetlen tud lenni, de aztán olyan szokások alapjára higgad le, amelyek nem sokban különböznek az idősebbektől. Az, aki az életét igazán belülről éli, mindentől függetlenül, nem lázadozik. Annak nem kell szembeszállnia a konvenciókkal. Mentestőlük, és állandó bizonygatás nélkül megy tovább a maga útján. Nem vagyunk mentesek a dolgoktól mindaddig, amíg az öklünket kell rázogatni ellenük.

Így tehát az öregség, nem pedig a fiatalság a kaland és a szabadság igazi ideje. Furcsa, hogy mennyien gondolnának a fiatalság hangjára, ha a jövő hangjáról beszélne nekik. A jövő hangja azonban nem a fiatalság hangja – legalábbis nem úgy, ahogy azt érteni szoktuk -, hanem az öregség hangja. Az ifjúság pompás, spontán ismétlése múltunknak, de az öregség a kaland igazi korszaka.

ka, belémerészkedés a jövőbe, az ismeretlenbe, az okkultba, a rejtettbe. Az öregség az alkalmak időszaka.

A tapasztalás nagy ciklusának az a lényege, hogy először a külső forma segítségével ébredünk fel. Öntudatlan bőséggel árasztjuk magunkat a számunkra előkészített testekbe, és környezetekbe; lassanként azonban megtanuljuk, hogy sokkal több vagyunk, mint testünk és környezetünk, hogy halhatatlan lények vagyunk, amelyek e testekben és környezetekben laknak. E fölfedezéstől számítódik az élet igazán kalandos része.

Az öregkor, vagy legalábbis a korosodás mind több alkalmat nyújt arra, hogy annak a dicső jövőnek leckéit tanulgassuk, amikor az ember belülről fogja élni életét, nem fog semmi külső dologtól félni, nem fog semmi külső dologhoz ragaszkodni. És ez igen harmonikus jövő lesz, mert a benső élet egy élet, tehát minden tudatos megnyilvánulása is harmonikus egymással. Mindaddig, amíg a külső dolgok versengő felhalmozásában keressük életünk értelmét, az állandó összeütközés állapotában vagyunk. Ha fölfedezzük és megismerjük a benső életet, lehet, hogy még mindig kell majd nehéz feladatokat elvégezni, és hősiességek végrehajtani, de belülről mégis békességessé leszünk.

Az öregség egyik legnagyobb alkalmaként abban rejlik, hogy öregkorban fizikai testünk kezd letörni, és kevésbé mozgékony és alkalmazkodóképes. A fizikai test külső dolog, környezetünk specializált része; amint megöregszünk, alkalmat kapunk arra, hogy ráébredjünk tőle való függetlenségünkre. Azt szokták persze mondani, hogy amikor testünk öregszik, nem tudjuk többé megtenni ezt vagy amazt; azt ilyenekre azonban az az érdekes felfedezés vár, hogy voltaképpen nem is szükséges megtenni ezt meg amazt. Nem azt mondjuk, hogy adjunk fel mindent, forduljunk a fal felé, hagyjuk abba a harcot; de megtanulhatjuk levetni magunkról önmagunk fontosságának azt a tudatát, amit rá szoktunk vetíteni minden ténykedésünkre.

Sokat segít, ha fiatal korunkban volt némi sikerünk, ha megdicsérték valami miatt, még ha azért is, hogy jól rúgjuk a labdát; jó, ha megismerjük az ifjúság magabiztos hetykeségét, boldog önelégtelenségét. Az öregkor diadala azonban abban rejlik, amit a világ sokszor kudarcnak nevez: abban, hogy oly biztosan és bizalommal ismerjük föl a belső életet, hogy a külső eredményeknek csak másodlagos lesz a fontosságuk.

Az élemedett kor egy másik óriási alkalmaként a magányosság. Sokan, mikor megöregszenek, úgy találják, hogy az, amit egykor jónak tartottak a mások társaságában, elmosódottá lett. A kapcsolatokról, amelyek ifjúkorunkban elképzelhetetlenné tették a magányosság érzését, később kiderül, hogy nem is oly hasznosak e tekintetben, mint gondoltuk.

Az összes emberi élmények között talán éppen a magányosság a leggazdagabb az alkalmakban. A magányosság idején látjuk, hogy nem vagyunk fontosak a nagy, mozgalmas világ számára, és hogy az sem fontos a mi számunkra. Összeomlik a fontossága, jelentősége és értéke a dolgoknak, amelyekben eddig hittünk; és ha kitartunk és még magányosabbak leszünk, kezdete lehet egészen újfajta fontosságok és jelentőségek fölfedezésének. Csak ha egészen egyedül leszünk, csak akkor értünk meg arra a legmagasabb élményre, amit úgy hívnak, hogy "a magányos röpte a Magányoshoz". E legmagasabb fokú élményen innen azonban még sok fokozata van annak, hogy elmélyültebben méltányoljuk életünk jelentőségét a maga tágabb keretében; és hogy megtegyük első lépéseinket errefelé, előbb át kell élnünk a magányosságot, a fontosságok régi rendszerének összeomlását, hogy az újat fölfedezhessük. A magányosság a felszabadulás útja. A szabadságot nemrég valaki úgy határozta meg, hogy: teljes magányosság, teljes felelősséggel párosultan.

Aztán jön végül a nagy pillanat, amelyhez az öregség folyamatai vezetnek: a halál ideje.

A mi kis tapasztalati ciklusunkban ez a pillanat a nagy ciklus ama pillanatának felel meg, amikor "a harmatcsepp visszasiklik a Fénylő Tengerbe". Ez az a tevékenység, amelyhez egész életünkben gyakoroltuk magunkat; mert minduntalan gyakorolhatjuk azt, hogy hogyan haljunk meg kellemmel valami számára. Bárki, aki elég pszichikus ahhoz, hogy kapcsolatot találjon egy-egy nemrég elhunyt személy hangulatával és érzéseivel, mind tudja, hogy sokak számára a halál az intenzív boldogság és felszabadultság élménye.

Persze ellenállhatunk a halálnak, vagy azt hisszük, hogy ellenállunk. Elvégre is minden szervezetben ott vannak a halálnak csírái. A halálban annak akarunk ellenállni, amiről úgy érezzük, hogy nem egészen a miénk benne. Nem annyira magának a halálnak állunk ellen, mint inkább ragaszkodunk ahhoz a jogunkhoz, hogy a magunk módján haljunk meg, és akkor, amikor magunk úgy véljük, hogy itt az ideje.

Azt mondják, hogy a halál fullánkja a rossz lelkiismeret, – úgy vélik, ez igaz mindazokra, akik meghalnak, mind pedig az életben maradókra. Vagyis az az érzésünk, hogy valamit bevégezetlenül hagyunk, érzelmileg befejezetlenül. Nem lehet mindent egészen befejezni és cselekvéssel szépen lekerekíteni, de minden bevégezetlen dolog iránt is lehet olyan a magunk tartása, ami befejezi hozzánk való viszonyunkat. Talán ugyanez az érzés, hogy érzelmileg befejezetlenül hagyunk bizonyos dolgokat, ez okozza, hogy némelyek nem akarnak este a kellő időben lefeküdni. Homályosan kísértenek bennük a dolgok, amelyeket a nap folyamán képtelenek voltak befejezni, és ezért zavartan tesznek-vesznek, nincs kedvük lezárni a napot, mert ez öntudatlan elismerése volna kudarcuknak. Ha azonban az életnek vagy a napnak minden szakát képességünk szerint elfogadjuk és betöltjük, s aztán hagyjuk, hogy elsüllyedjen a múltban, – békésen el fogunk tudni aludni.

A mi kis életciklusunkat tehát a nagy ciklus vázlatának lehet tekinteni. Ha pedig ilyennek tekintjük, a Szentség Ösvényévé válhat számunkra. Életünk minden szakaszának megvan a maga mélyéges potenciálja. E gazdag potenciálnak, e gazdag lehetőségeknek csak kicsiny részét tárhatjuk föl egy rövid életben. Ha azonban bátorságot merítünk arra, hogy egy kissé mélyebben nyúljunk bele életünk ismeretlen mélységeibe, valami igen-igen szépet hozunk föl onnan, olyasmit, ami másoknak is vigaszára és segítségére lehet.